

วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี*

METHODS FOR PROPAGATING BUDDHISM ACCORDING TO THE 4 S
PRINCIPLES FOR THE DEVELOPMENT OF MORALITY TEACHING MONKS
IN SCHOOLS IN POTHARAM DISTRICT RATCHABURI PROVINCE

พระนัฐพล สุธมโม, พระครูวิสุทธิธรรมานันทคุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธิธรรมาจารย์),
พระวชิรวาที (กล้า วีรรัตน)

Phra Nattaphol Sudhammo, Phrakhrui Wisutthanantakhun (Surasak Wisutthajaro),
Phrawachirawatee (Kla Weeraratano)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: phrapladsmsakdisaeli@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2. เปรียบเทียบระดับสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และ 3. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลกับนักเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน 368 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 2. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติที่มีต่อวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน วุฒิธรรมศึกษา มีผลให้ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และ 3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ สำหรับวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า พระสอนศีลธรรม ขาดทักษะการสอน ศีลธรรมแก่นักเรียนให้เกิดความเข้าใจ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างได้ผลในสภาพสังคม ปัจจุบัน ส่วนข้อเสนอแนะ พระสอนศีลธรรมควรเพิ่มทักษะการเรียนการสอนเพื่อผู้เรียน เพื่อเกิดทักษะความจำที่ดี จนเกิดความรู้ความเข้าใจในการเรียนรู้อย่างได้ผลกับสภาพสังคม ปัจจุบัน

คำสำคัญ: วิธีการเผยแผ่; หลัก 4 ส.; พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

Abstract

This research article aims to: 1. examine the level of Buddhist dissemination, 2. compare the dissemination conditions, and 3. identify problems, obstacles, and provide recommendations for methods of disseminating Buddhism based on the 4 S Principles (Sangha, Sasana, Sikkha, and Sampatti) for the development of Dhamma teachers in schools in Photharam District, Ratchaburi Province. The study utilized a mixed-methods approach. The quantitative component involved surveying 368 students in the district, with data analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-tests, F-tests, and one-way ANOVA. The qualitative component consisted of interviews with 9 key informants and was analyzed using contextual content analysis.

The results revealed that: 1. The overall level of Buddhist dissemination based on the 4 S Principles for the development of Dhamma teachers in schools was high, with a mean score of 3.72. 2. The comparison of dissemination practices based on personal factors such as gender, age, grade level, and level of Dhamma studies showed no statistically significant differences in students' opinions, leading to the rejection of the research hypothesis. and 3. Key obstacles included the lack of teaching skills among Dhamma teachers to effectively convey moral teachings in a way that aligns with current social contexts. The study recommends that Dhamma teachers improve their instructional skills, especially in enhancing students' memory

and comprehension, to support meaningful learning in today's educational environment.

Keywords: Methods of Propagation, The 4 S Principles, The Teaching of Morality in Schools

บทนำ

พระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้าสู่ประเทศไทย พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ตั้งแต่มยุครุ่งสุโขทัยถึงปัจจุบัน ทรงบำเพ็ญพระองค์เป็นองค์อุปถัมภ์ ทรงมีพระราชศรัทธาอย่างแรงกล้าและทรงส่งเสริมการเรียนพระปริยัติธรรม บางพระองค์ทรงผนวชในบวรพระพุทธศาสนาและทรงเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในภาษาบาลีเช่น พระมหาธรรมราชาลิไทยแห่งกรุงสุโขทัย และพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์การที่พระมหากษัตริย์ทรงสนับสนุน ให้พระภิกษุสามเณรศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมถือได้ว่าเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป (กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2562) พระพุทธศาสนาเมืองคัมภีร์ประกอบทางการศึกษา 3 ประการ คือ ปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธ การศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญ เพราะเป็นพื้นฐานของการศึกษาเล่าเรียนพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการเรียนทั้งภาษาบาลีและคัมภีร์พระไตรปิฎกซึ่งเรียกว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมซึ่งในอดีตมิได้จัดเป็นรูปโรงเรียนแต่จัดสอนกันเองภายในวัด จึงเป็นศูนย์กลางของการศึกษาพระปริยัติธรรม โดยถือเป็นกิจของสงฆ์อย่างหนึ่งที่จะต้องเล่าเรียนพระธรรมวินัยคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและมีการทดสอบความรู้ว่าพระภิกษุสามเณร มีความรู้ในพระธรรมวินัยมากน้อยเพียงใด (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551)

ฉะนั้น การพัฒนานักเรียน เยาวชน ให้มีความรู้ และจริยธรรมเริ่มตั้งแต่เยาว์วัยให้มีความสำคัญแก่ครอบครัวที่อบอุ่นและสถานศึกษาที่เอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดด้วยการปลูกฝังความรู้ที่ทันโลกและคุณค่าที่ดีของวัฒนธรรมไทย การส่งเสริมบทบาทของคณะสงฆ์ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โรงเรียนและครอบครัวต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดเข้ามาปรับประยุกต์ใช้ในการสอนศีลธรรมแก่เด็กเยาวชนในสถานศึกษา เพื่อช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น พร้อมทั้งช่วยสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ โดยพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีสามารถสอนได้เป็นวงกว้างครอบคลุมมากขึ้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัด ราชบุรี เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาระบบการสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีความน่าสนใจ นักเรียนสามารถเรียนรู้เข้าใจในเรื่องของวิชา

พระพุทธศาสนาได้เข้าใจง่าย รวดเร็ว และสามารถนำไปปรับประยุกต์กระบวนการเรียนตามหลักพระพุทธศาสนาไปใช้ในการเรียนวิชาด้านอื่น ๆ ได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชากรเป็นนักเรียนในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน 4,524 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) จำนวน 368 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมจากแบบสอบถาม

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมจากแบบสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาสรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. ระดับการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

วิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี		ระดับความปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	สันตัสสนา (สอนชี้แจงให้เห็นชัด)	3.67	0.58	มาก
2	สมათปนา (สอนชวนใจให้ยอมรับเอาไปปฏิบัติ)	3.73	0.56	มาก
3	สมุตเตชนา (สอนเข้าใจให้อาจหาญแก่งกล้า)	3.72	0.59	มาก
4	สัมปหังสนา (สอนปลอบชโลมใจให้สดชื่นร่าเริง)	3.77	0.57	มาก
ภาพรวม		3.72	0.53	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า วิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =3.72, S.D.=0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สัมปหังสนา (สอนปลอบชโลมใจให้สดชื่นร่าเริง) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =3.77, S.D.=0.57) รองลงมา ได้แก่ สมาทปนา (สอนชวนใจให้ยอมรับเอาไปปฏิบัติ) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =3.72, S.D.=0.56) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สันตัสสนา (สอนชี้แจงให้เห็นชัด) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =3.67, S.D.=0.58)

2. เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติที่มีต่อวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน วุฒิธรรมศึกษา มีผลให้ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนด้านอายุ โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญที่ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ปัญหา อุปสรรค ได้แก่ ส่วน 1. พระสอนศีลธรรม ขาดทักษะการสอนศีลธรรมแก่นักเรียนให้เกิดความเข้าใจ ให้เกิดการเรียนรู้อย่างได้ผลในสภาพสังคมปัจจุบัน 2. พระสอนศีลธรรม ขาดกระบวนการในการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างสนุกสนานและสามารถนำไปปฏิบัติได้ในวิถีชีวิต 3. พระสอนศีลธรรม ขาดการจัดกิจกรรมเคารพธงชาติ สวดมนต์ เพื่อระลึกคุณของพระรัตนตรัย ปฏิญาณตนเป็นนักเรียนที่ดีก่อนเข้าเรียนเป็นประจำ 4. พระสอนศีลธรรมและโรงเรียน ขาดการจัดอบรมเรื่องปัญหาอันเกิดจากเพศสัมพันธ์และแนวทางความรักที่ถูกต้องแก่นักเรียน 5. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ขาดการสอนอย่างต่อเนื่องเพราะมีภาระกิจอื่น ๆ 6. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีเวลาในการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมน้อย จึงขาดความต่อเนื่อง ส่วนข้อเสนอแนะ ได้แก่ 1. พระสอนศีลธรรม ควรเพิ่มทักษะการเรียนการสอนเพื่อผู้เรียน ได้เกิดทักษะความจำพอดี จนเกิดความรู้ความเข้าใจในการเรียนรู้อย่างได้ผลในสภาพสังคมปัจจุบัน 2. พระสอนศีลธรรม ควรเพิ่มเทคนิคในการสอน และมีกระบวนการในการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างสนุกสนานและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง 3. พระสอนศีลธรรม ควรมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเป็นตัวแทนนำสวดมนต์หน้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์เพื่อระลึกคุณของพระรัตนตรัย ปฏิญาณตนเป็นนักเรียนที่ดีก่อนเข้าเรียนเป็นประจำ 4. พระสอนศีลธรรมและโรงเรียน ควรมีการจัดกิจกรรมอบรมเรื่องปัญหาอันเกิดจากเพศสัมพันธ์ และแนวทางความรักที่ถูกต้อง ตามแนวหลักทางพระพุทธศาสนา 5. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ควรจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น 6. ควรเพิ่มเวลาและชั่วโมงการเรียนการสอนให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จากผลการวิจัย พบว่า วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของอำเภอโพธารามมีทักษะและกระบวนการจัดการเรียนการสอนและมีวิธีการการสอนตามแบบแผนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส.

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 1. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามสมมติฐานการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้ 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ ระดับชั้นเรียน วุฒิธรรมศึกษา พบว่า นักเรียนที่มีเพศ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน วุฒิธรรมศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากนักเรียนได้รับการศึกษาด้านศีลธรรมจากพระสอนศีลธรรมจนเกิดองค์ความรู้ที่เสมอภาคกัน ดังนั้น เพศที่แตกต่างกันของนักเรียน จึงทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันได้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องผลการวิจัยพระสมคิด จินตสโม (2561) ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพพบพบาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของพระสงฆ์อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบว่า ไม่แตกต่างกันและสอดคล้องผลการวิจัยของพระปิยะ ปิยธมโม (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูประจำการและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอมืองแพร่ พบว่า อายุ ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสมชาย ธมมวโร (2557) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและครูประจำการในเขตภาษีเจริญกรุงเทพมหานคร พบว่า การศึกษา ทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ปัญหา อุปสรรค ได้แก่ ส่วน 1. พระสอนศีลธรรม ขาดทักษะการสอนศีลธรรมแก่นักเรียนให้เกิดความเข้าใจให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างได้ผลในสภาพสังคมปัจจุบัน 2. พระสอนศีลธรรม ขาดกระบวนการในการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างสนุกสนาน และสามารถนำไปปฏิบัติได้ในวิถีชีวิต 3. พระสอนศีลธรรม ขาดการจัดกิจกรรมเคารพธงชาติ สวดมนต์เพื่อระลึกคุณของพระรัตนตรัย ปฏิญาณตนเป็นนักเรียนที่ดีก่อนเข้าเรียนเป็นประจำ 4. พระสอนศีลธรรมและโรงเรียน ขาดการจัดอบรมเรื่องปัญหาอันเกิดจากเพศสัมพันธ์ และแนวทางความรักที่ถูกต้องแก่นักเรียน 5. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ขาดการสอนอย่างต่อเนื่องเพราะมีภาระกิจอื่น ๆ 6. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีเวลาในการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมน้อย จึงขาดความต่อเนื่อง

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีองค์ความรู้จากการวิจัย (Body of Knowledge) ดังนี้

1. วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านสันติศึกษา (สอนชี้แจงให้เห็นชัด) วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านสันติศึกษา (สอนชี้แจงให้เห็นชัด) ประกอบด้วย พัฒนาจัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน เพื่อพัฒนาจัดการศึกษาแก่นักเรียนให้ได้รับการศึกษาในระดับสูงยิ่งขึ้นเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคมมีการพัฒนาจัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรโดยมุ่งสร้างองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาตลอดจนมีการพัฒนาสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้วยหลัก บวรอ (บ้าน วัด โรงเรียน เอกชน พระสอนศีลธรรม มีการสอนแบบมีรูปภาพประกอบในชั้นเรียน พระสอนศีลธรรมมีการยกหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน

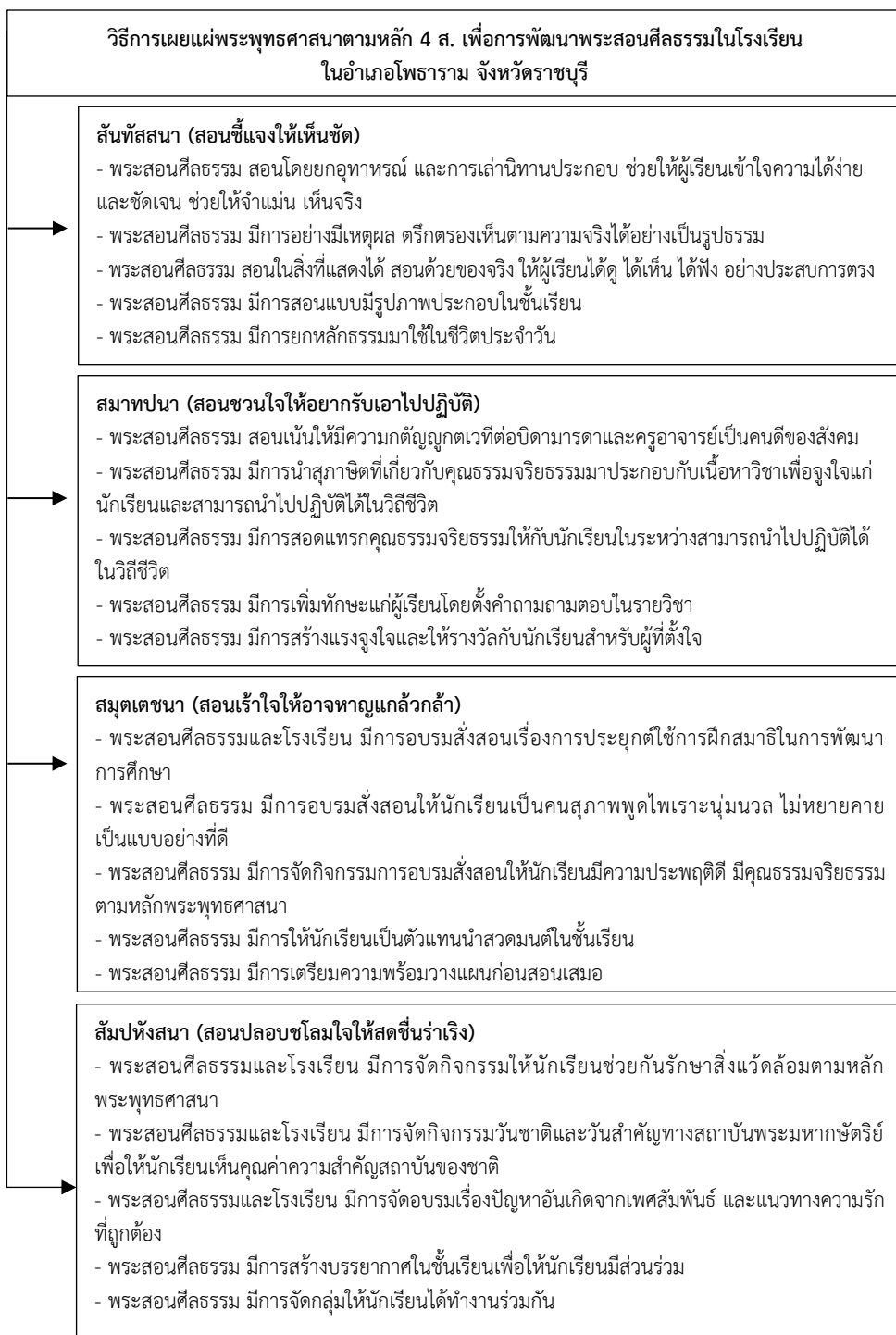
2. วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านสมาธิปนา (สอนชวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ) วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านสมาธิปนา (สอนชวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ) ประกอบด้วย สนับสนุนพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ได้ร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษาหรือโรงเรียนต่าง ๆ มีการพัฒนาจัดทุนการศึกษาสงเคราะห์หรืองบประมาณสนับสนุน

โรงเรียนอุปถัมภ์และกิจกรรมต่าง ๆ และให้ใช้ประโยชน์ที่ธรณีสงฆ์ในการสร้างสถานศึกษาของรัฐหรือท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาจัดพื้นที่วัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้และอุทยานการศึกษาแห่งการเรียนรู้ พระสอนศีลธรรม มีการเพิ่มทักษะแก่ผู้เรียนโดยตั้งคำถามถามตอบในรายวิชา พระสอนศีลธรรม มีการสร้างแรงจูงใจและให้รางวัลกับนักเรียนสำหรับผู้ที่ตั้งใจ

3. วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านสมุทเตชนา (สอนเข้าใจให้อาจารย์ แก่ลั้วกล้า) วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านสมุทเตชนา (สอนเข้าใจให้อาจารย์ แก่ลั้วกล้า) ประกอบด้วย สนับสนุนกิจกรรมในโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 และวัดประชารัฐ สร้างสุขด้วยหลัก 5ส. พร้อมทั้งให้การสนับสนุนพระภิกษุสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ และสนับสนุนกิจการการพัฒนาศึกษาาร่วมกับหน่วยอบรมนักเรียนประจำตำบล ตลอดจนสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรีเพื่อผลิตบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พระสอนศีลธรรม มีการให้นักเรียนเป็นตัวแทนนำสวดมนต์ในชั้นเรียน พระสอนศีลธรรม มีการเตรียมความพร้อมวางแผนก่อนสอนเสมอ

4. วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านสัมปหังสนา (สอนปลอดขโลมใจให้สดชื่น ร่าเริง) วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก 4 ส. เพื่อการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้านสัมปหังสนา (สอนปลอดขโลมใจให้สดชื่น ร่าเริง) ประกอบด้วย สนับสนุนทุนการศึกษาแก่นักเรียนของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ อย่างพอเพียง พร้อมทั้งให้การสนับสนุนมอบทุนการศึกษาให้บุคลากรได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และจัดตั้งกองทุนนิธิสงเคราะห์เกื้อกูลสถาบันการศึกษาต่าง ๆ อย่างมั่นคง ตลอดจนสนับสนุนสงเคราะห์เกื้อกูลเพื่อการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียน พระสอนศีลธรรม มีการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วม พระสอนศีลธรรม มีการจัดกลุ่มให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน โดยผู้วิจัยได้ทำเป็นภาพเพื่อให้เห็นภาพได้ชัดเจน ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ภาครัฐควรผลักดันให้พระสอนศีลธรรมเป็นบุคลากรการศึกษาตามกฎหมายพร้อมสนับสนุนงบประมาณและการพัฒนาทักษะการสอน เพื่อให้สามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์ควรส่งเสริมครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีทักษะและมีประสิทธิภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและควรเพิ่มทักษะในการจัดการเรียนการสอนเพื่อผู้เรียนได้เกิดทักษะความจำพอดี จนเกิดความรู้ความเข้าใจในการเรียนรู้อย่างได้ผลในสภาพสังคมปัจจุบัน

2. คณะสงฆ์ควรส่งเสริมวางระบบสร้างระเบียบและจัดกิจกรรมอบรมเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนทั้งในอำเภอโพธารามควรมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเป็นตัวแทนนำสวดมนต์หน้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์เพื่อระลึกคุณของพระรัตนตรัย ปฏิญาณตนเป็นนักเรียนที่ดีก่อนเข้าเรียนเป็นประจำ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับการเผยแผ่พุทธศาสนาตามหลัก 4 ของพระสงฆ์ในจังหวัดราชบุรี

2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพระครูสอนศีลธรรมเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2562). *แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ การพัฒนาการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ. 2553-พ.ศ.2562)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). *พุทธศาสนาในอาเซียน (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระปิยะ ปิยธมฺโม. (2557). *ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูประจำการและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมืองแพร่ (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาสมชาย ฐานวโร. (2557). *การศึกษาเปรียบเทียบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและครูประจำการในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมคิด จินตสโม. (2561). *สภาพบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของพระสงฆ์อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row Publications.